

kreditni (bančni in od dobaviteljev) pa kar za 133 %. Medtem ko so slovenske založbe leta 1965 še imele 27 % lastnih sredstev in so torej krediti znašali 73 % skupnih virov obratnih sredstev, se je v letu 1969 to razmerje izredno poslabšalo: 15 % lastnih sredstev in 85 % kreditov.

Jasno je, da je slovensko založništvo — že če hoče poslovati v sedanjem obsegu — življenjsko vezano na kreditiranje. Posledica tega pa je, da je silno občutljivo in izpostavljeno vsaki spremembi politike kreditiranja. Poleg občasnega zmanjševanja kreditne mase v preteklih letih, je bilo slovensko založništvo najhuje prizadeto z odpravo beneficirane obrestne mere, ki je do srede leta 1971 znašala 3 % (razliko do normalne bančne obrestne mere je poslovnim bankam refundirala federacija). *Z odpravo beneficirane obrestne mere je bilo slovensko založništvo izenačeno z drugim gospodarstvom in je, razen oprostitve prometnega davka na promet s knjigami, tako izgubilo še zadnjo ugodnost, ki jo je družba priznavala panogi kot dejavnosti posebnega družbenega pomena.* Ko so letos spomladi banke povečale splošno obrestno mero od 8 % na 11 %, je to seveda prizadelo tudi založništvo in tako *bo slovensko založništvo zaradi povečanih obrestí v letu 1972 imelo za okroglo 564 milijonov starih dinarjev dodatnih stroškov.* Popolnoma jasno je, da bo založništvo te stroške *moralo prevaliti na ceno knjige* in tako bomo Slovenci lahko svoj prispevek Mednarodnemu letu knjige dali tudi v obliki dražjih knjig!

In še en paradoks: slovensko založništvo, ki mora opravljati svojo kulturno funkcijo na enem najmanjših knjižnih trgov v Evropi, mora plačevati za kredite daleč najvišje obrestí med vsemi kulturnimi državami. Decembra 1971 so bile povprečne obrestne stopnje v nekaterih deželah naslednje (vir: GDI

Information, Nr. 4/72, Rüşchlikon/Schweiz): Zah. Nemčija 8,30 %, Italija 7,92 %, Francija 7,21 %, ZDA 6,45 %, Švica 5,95 %, Anglija 5,41 % in Japonska 5,27 %!

Martin Žnideršič

STRAH PRED NAČELI ALI NEZNANJEM?

Dolgo že ugotavljamo, da je osip zlasti v višjih razredih osnovnega šolstva nerazumljivo velik in da je že v tem eden temeljnih vzrokov socialne diferenciacije. To ugotavljamo najmanj že desetletje, leto za letom, z veliko zaskrbljenostjo tik pred vsakokratnim iztekom šolskega leta, z neprikritim razočaranjem ob prvih statistikah po razdelitvi spričeval, ki so za mnoge sinonim za zaprta vrata v poklic, celo v zaposlitev in hkrati pritisk za iskanje sreče v tujini, kjer pri nas pridobljeno znanje (ali vsaj formalni dokument o njem) v načelu kaj prida ne zaleže, zato marsikaterega mladega zdomca spremlja na taki poti upanje, da tudi dokument o neznanju v tujini, kjer so ljudje manj načelni in bolj praktični, kaj prida ne moti.

Kakorkoli se že s tem gordijskim vozlom prizadeto in prizadevno otepamo, kaj dlje od spoznanja, da nekaj ni v redu, le nismo prišli. Pač: letos, pred kratkim, tudi pred grozo ob koncu šolskega leta, smo potegnili meč iz nožnice in zamahnili z njim ... kajti gordijski voz, je navsezadnje, prav zato gordijski, ker ga je presekala Aleksandrova hipna odločitev. Z nadihom velike (in modre) odločitve je v srca in duše nemočnih slovenskih staršev, resigniranih šolnikov ter družbenih planerjev in — kajpak — v veliko veselje otrok padel predlog, ki hoče postati zakon: v osnovnem šolstvu je treba odpraviti ponavljanje! Naši otroci niso manj sposobni od otrok v drugih naprednih deželah (tako smo

brali in poslušali pred kratkim), zato je sedanji sistem, ki dopušča ponavljanje, krivičen, vir — če že ne vsega zla, pa vsaj socialne diferenciacije.

Res je: bilo je slišati tudi nekaj glasov skepse. Toda vsi vemo, kako je s takimi stvarmi: pri velikih odločitvah je navdušenje potrebno, skepsa pa takih vzgibov ne pozna, zato njen glas ne šteje. Vsa zadeva ima očitne poteze sistemske rešitve, te pa so najbolj obetavne, saj s svojo globalnostjo napovedujejo rešitev prav vsega. Predvsem pa odpravljajo problem sam, z eno samo potezo zakonske veljave.

Seveda, za navdušenje nič kaj zavzeti skepsi ostane vsa možnost, da svobodno in nadležno vrta še naprej, čeprav bolj sama zase, kot hobby. In tako se lahko vpraša, ali je tako zastavljen problem sploh še pravi problem? Preprosto: pri velikem odstotku osipa — ob čemer z vso upravičenostjo bijemo k preplahu — nas moti nizka stopnja znanja ali samo formalni izkaz take nizke stopnje znanja? Kaj zapira mladim ljudem z nedokončano osemletko pot v poklic ali, če naj bomo nekoliko bombastični, v življenje? Pomanjkanje *dejanskega* znanja, nezmožnost (ali premajhna zmožnost) odzivanja na *dejanske* potrebe in zahteve moderne družbe, ali pa samo *formalno* pričevanje, ki ni pač v skladu s *formalnimi* zahtevami (ne pa tudi potrebami) birokratsko odzivajoče se družbe?

Stvar je mogoče postaviti še bolj preprosto: ali bodo vsi otroci, ki bodo

poslej imeli popolno osemletko — in to jim bo zagotavljal zakon — imeli tudi ustrezno znanje, ki ga ta stopnja šolstva daje? V kaj pravzaprav meri naša družbena skrb? V to, da bi povečali sedanjo stopnjo znanja — ker to terjajo potrebe družbe in časa, ali da bi zabrisali žalostno pričevanje o sedanji nizki stopnji znanja — ker je to sramotno za moderno, ambiciozno družbo?

Težko je zapisati, da je bilo v do-sedanji razpravi opaziti večjo zavzetost v tem drugem smislu, v odpravi dokazov neznanja, ne pa v premagovanju neznanja samega. Težko je to zapisati, toda vtis je tak.

Ali ne bi kazalo — če že hočemo odpreti mladim ljudem, tudi manj uspešnim v šoli, vrata v poklic (v življenje) — da bi vsaj nekoliko sprostili možnost vključevanja v razne poklice, ki jih je mogoče strokovno opravljati tudi brez končane osemletke? Tudi tako možnost poznajo *napredne* dežele v svetu, kjer se tudi vsi otroci enako pridno ne učijo, imajo pa morda več možnosti, da se brez formalnih za-držkov vključujejo v poklice, do katerih čutijo naravno nagnjenje in imajo tudi ustrezno znanje zanje.

V splošnem pa vendarle vsi vemo (in tudi priznavamo), da naša družba že danes potrebuje šolo, ki bo dajala več znanja, omogočala globljo izobrazbo.

Kaj pa jutri?

C. Zlobec